

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อศึกษาวิธีการที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจกับพยาบาล

สถานที่ทำการวิจัย

การวิจัยนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในหออภิบาลกุมารเวชกรรม และหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม 1 โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ซึ่งเป็นหอผู้ป่วยที่รับผู้ป่วยเด็กอายุตั้งแต่ 1 เดือน ถึง 15 ปี ทั้งโรคทางอายุรกรรมและศัลยกรรมที่อยู่ในภาวะวิกฤตซึ่งต้องการการรักษาพยาบาลอย่างใกล้ชิด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้ป่วยเด็กวัยหัดเดิน วัยก่อนเรียน วัยเรียน และวัยรุ่นที่ใส่ท่อทางเดินหายใจที่เข้ารับการรักษาในหออภิบาลกุมารเวชกรรม หรือหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม 1 โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2544 ถึง 15 พฤศจิกายน 2544
2. พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหออภิบาลกุมารเวชกรรม หรือหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม 1 โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ระหว่าง วันที่ 1 มิถุนายน 2544 ถึง 15 พฤศจิกายน 2544

กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเด็ก เลือกแบบอาศัยความสะดวก (convenience sampling) จากกลุ่มประชากรที่ศึกษา โดยเลือกจากผู้ป่วยที่มีระดับความรู้สึกตัวปกติ ที่ไม่ได้รับยาที่มีผลต่อการสื่อสาร จำนวน 19 ราย เป็นผู้ป่วยเด็กวัยหัดเดิน 7 ราย ผู้ป่วยเด็กวัยก่อนเรียน 4 ราย ผู้ป่วยเด็กวัยเรียน 4 ราย และผู้ป่วยเด็กวัยรุ่น 4 ราย

กลุ่มตัวอย่างพยาบาลวิชาชีพ เลือกศึกษาเฉพาะผู้ที่มีการสื่อสารกับกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเด็กที่เลือกไว้ศึกษา ในช่วงเวลาที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 ชุด คือ (ดูตัวอย่างภาคผนวก ก)

ชุดที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วยเด็ก มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิดและปลายเปิด ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ เพศ ระดับการศึกษา การวินิจฉัยโรค ระยะเวลาที่ใส่ท่อทางเดินหายใจ ประเภทของการได้รับออกซิเจน ความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกาย การได้รับการรักษาที่มีผลต่อการสื่อสาร และการได้รับการรักษาที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น การได้รับสารน้ำทางหลอดเลือดดำที่แขนขา การผูกยึด เป็นต้น

ชุดที่ 2 แบบสอบถามพยาบาล มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยเด็กที่ได้รับการใส่ท่อทางเดินหายใจ วิธีการสื่อสารที่เคยใช้กับผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจ ประสบการณ์การอบรมเกี่ยวกับการสื่อสารกับผู้ป่วย และ ประสบการณ์การพบวิธีการที่ผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจใช้สื่อสารกับพยาบาล

ชุดที่ 3 แบบบันทึกการสังเกตวิธีการสื่อสารระหว่างผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจและพยาบาล ประกอบด้วย วัน เวลาที่ทำการสังเกต รหัสชื่อผู้ป่วย รหัสชื่อพยาบาล วิธีการสื่อสารของผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจและวิธีการสื่อสารของพยาบาล และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง การบันทึกมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ โดยใช้วิธีทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องของวิธีการสื่อสารที่ผู้วิจัยสังเกตพบร่วมกับการเขียนบรรยายความสถานการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น อาการของผู้ป่วยที่มีผลต่อการสื่อสารหรือต้องรีบให้การช่วยเหลือ ลักษณะการทำงานของพยาบาล หรือ สภาพทั่วไปของหอผู้ป่วยขณะทำการสังเกต เป็นต้น

ชุดที่ 4 คู่มือการสังเกตวิธีการสื่อสารระหว่างผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจและพยาบาล ประกอบด้วย ชื่อ ความหมาย และลักษณะของวิธีการสื่อสาร แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ คู่มือการสังเกตวิธีการสื่อสารของผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจ และคู่มือการสังเกตวิธีการสื่อสารของพยาบาล

การควบคุมคุณภาพของเครื่องมือ

ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปปรึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญในด้านการสื่อสาร จำนวน 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญการพยาบาลผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจ จำนวน 3 ท่าน เมื่อได้

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว นำมาคำนวณหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity index :CVI) ของแบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วยเด็ก และแบบสอบถามพยาบาล ได้เท่ากับ 1 แบบบันทึกการสังเกตในส่วนของการสื่อสารของผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจได้ .89 และ ค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบบันทึกการสังเกตในส่วนของการสื่อสารพยาบาลได้ .87 และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

หลังจากนั้นนำแบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วยเด็กไปทดลองบันทึกข้อมูลของผู้ป่วยเด็ก จำนวน 5 คน และนำแบบสอบถามพยาบาลไปทดลองใช้กับพยาบาลที่ปฏิบัติงานในหออภิบาลกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลนครพิงค์ จำนวน 5 คน เพื่อทดสอบความชัดเจนของแบบบันทึกและแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแบบบันทึกข้อมูลและแบบสอบถามให้มีความชัดเจนด้านภาษายิ่งขึ้น (ดูตัวอย่างภาคผนวก ข)

การตรวจสอบความเชื่อมั่นของการสังเกต (interrater reliability) ทำโดยผู้วิจัยทดลองเก็บข้อมูลโดยการสังเกตและการใช้แบบบันทึกการสังเกตเพื่อให้คุ้นเคยกับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของข้อมูลที่จะทำการสังเกต เทคนิคการสังเกต และวิธีการสุ่มตัวอย่างการสังเกต แล้วนำผลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยทำการสังเกตร่วมกับผู้มีประสบการณ์การสังเกตพฤติกรรมบุคคล 1 ท่าน จำนวน 10 เหตุการณ์ในหออภิบาลกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ และนำผลการสังเกตมาเปรียบเทียบเพื่อหาความเชื่อมั่นของการสังเกตจนได้ค่าเท่ากับ 1

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการภายหลังได้รับอนุมัติจากผู้อำนวยการโรงพยาบาล หัวหน้างานการพยาบาล หัวหน้าแผนกการพยาบาลกุมารเวชกรรม หัวหน้าหออภิบาลกุมารเวชกรรม และหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม 1 โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ตามลำดับ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้แจ้งให้พยาบาลวิชาชีพทุกคนที่ปฏิบัติงานในหออภิบาลกุมารเวชกรรม และหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม 1 โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ รับทราบถึงหัวข้อเรื่องของการวิจัย วัตถุประสงค์ วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยในภาพรวม และขอความร่วมมือในการทำวิจัย โดยเน้นให้รับทราบว่า เป็นการศึกษาโดยใช้การสังเกตวิธีการสื่อสารของผู้ป่วยเด็กขณะที่พยาบาลให้การพยาบาลตามปกติ การบันทึกข้อมูลไม่มีการระบุชื่อของผู้ถูกสังเกตโดยทำเป็นรหัสแทนชื่อ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนั้นผู้วิจัยจะวิเคราะห์ในภาพรวม และจะถูกเก็บเป็นความลับโดยใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาประเมินผลงานใด ๆ ทั้งสิ้น

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ป่วยเด็ก ผู้วิจัยแจ้งให้ผู้ป่วยเด็กและผู้ปกครอง โดยขออนุญาต ผู้ปกครองในการเก็บข้อมูลจากผู้ป่วยเด็ก โดยแจ้งให้ทราบถึงการดำเนินการวิจัย และเน้นให้ผู้ปกครอง ทราบว่า ในการวิจัยนี้จะใช้เพียงการสังเกตเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยตามปกติ และไม่มีผลต่อ การรักษาพยาบาลผู้ป่วย โดยผู้วิจัยจะไม่มีการกระทำการใดๆ กับผู้ป่วยทั้งสิ้น และถ้าผู้ปกครอง ปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยก็จะมีผลกระทบใดๆ ต่อการรักษาพยาบาลที่ผู้ป่วยจะได้รับจากโรงพยาบาล มหาราชนครเชียงใหม่ (คูตัวอย่างภาคผนวก ค)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือผ่านจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2 เมื่อได้รับหนังสืออนุมัติจากผู้อำนวยการ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยขอเข้าพบหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล หัวหน้าแผนกกุมารเวชกรรม หัวหน้าหออภิบาลกุมารเวชกรรม และหัวหน้าหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม 1 ตามลำดับ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือ ในการทำวิจัย หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำหนังสือชี้แจงและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากพยาบาลที่ปฏิบัติงานในหออภิบาลกุมารเวชกรรม และหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม 1
3. ผู้วิจัยทำการสังเกตวิธีการสื่อสารระหว่างผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจกับพยาบาล โดยไม่มีการบันทึกข้อมูลเป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อให้พยาบาลคุ้นเคยกับการที่มีผู้วิจัยอยู่ในสถานที่ ปฏิบัติงานและเพื่อให้พยาบาลปฏิบัติงานตามปกติขณะที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การสังเกตดำเนินการแบบไม่มีส่วนร่วม ดังนี้
 - 4.1 เลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจที่มีระดับความรู้สึกตัวปกติ บันทึกข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ป่วยเด็กจากรายงานทางการแพทย์และการพยาบาล และการประเมิน ของผู้วิจัย
 - 4.2 ดำเนินการสังเกตวิธีการสื่อสารระหว่างผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจและ พยาบาล ดังนี้
 - 4.2.1 การสังเกตดำเนินการในเวรเช้า ตั้งแต่เวลา 8.00-16.00 น. เนื่องจาก เป็นช่วงเวลาที่มียุทธการรักษายาบาลมากซึ่งมีแนวโน้มของการสื่อสารระหว่างผู้ป่วยเด็กและ พยาบาลมากกว่าช่วงเวรบ่าย-ดึก ซึ่งเป็นเวลาพักผ่อนของผู้ป่วย

4.2.2 เริ่มด้วยการสุ่มเวลาเริ่มต้นของการสังเกตในช่วง 30 นาทีแรกของการสังเกตโดยการจับสลาก สลากแต่ละอันจะเขียนเวลาห่างกัน 5 นาที ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพยาบาลไม่ทราบเวลาที่ผู้วิจัยเริ่มทำการสังเกต และในกรณีที่มียุุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเด็กในสถานที่วิจัยหลายรายในเวลาเดียวกัน ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเด็กที่ถูกสังเกตโดยการจับสลาก

4.2.3 สังเกตวิธีการที่ผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจใช้สื่อสารกับพยาบาลและสังเกตวิธีการที่พยาบาลใช้สื่อสารกับผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจรายนั้น ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์การสื่อสารระหว่างผู้ป่วยและพยาบาลมากกว่า 1 เหตุการณ์ ผู้วิจัยทำการสุ่มเหตุการณ์และสังเกตเหตุการณ์นั้นจนสิ้นสุดจึงทำการสังเกตเหตุการณ์ต่อไปจนหมดเวลาการสังเกต

4.2.4 กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเด็กถูกสังเกตรายละเอียด 10 เหตุการณ์ของการสื่อสารกับพยาบาล ส่วนพยาบาลนั้นพยาบาลที่เป็นตัวอย่างแต่ละคนถูกสุ่มสังเกตได้หลายครั้ง เนื่องจากการสังเกตโดยยึดผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจและเหตุการณ์ที่มีการสื่อสารเป็นสำคัญ

4.2.5 ขณะสังเกตผู้วิจัยบันทึกลงในแบบบันทึกการสังเกต และบันทึกเพิ่มเติมแบบบรรยายความเมื่อสังเกตพบสถานการณ์อื่นที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร

5. เมื่อเก็บข้อมูลครบจำนวนผู้ป่วยทั้ง 19 รายแล้ว ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามแก่พยาบาล และเก็บคืนด้วยตนเองภายในระยะเวลา 1 สัปดาห์

6. บรรณาธิกรข้อมูลก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW 10.0 (Statistic Package for the Social Science /For windows version 10.0) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ คำนวณหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย
2. วิเคราะห์วิธีการสื่อสารที่ผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจใช้ติดต่อกับพยาบาล โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
3. วิเคราะห์วิธีการสื่อสารของพยาบาลที่ใช้กับผู้ป่วยเด็กที่ใส่ท่อทางเดินหายใจ โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะและอาการของผู้ป่วยเด็ก ลักษณะการทำงานของพยาบาล วิธีการรักษาพยาบาล และสถานการณ์ในหอผู้ป่วย ในส่วนของแบบบันทึกการสังเกต โดยนำมาแยกประเภท และจัดหมวดหมู่

โดยหน่วยของการวิเคราะห์ในการวิจัยนี้คือ จำนวนเหตุการณ์ที่สังเกตได้ระหว่างที่ผู้ป่วยเด็ก
ที่ใส่ท่อทางเดินหายใจมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการสื่อสารกับพยาบาล และพยาบาลมีการตอบสนอง
ด้วยการสื่อสารโต้ตอบ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University